

ზურაბ კვეციანიძე

ისტორიის დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი

რუსეთის გეოპოლიტიკის რამდენიმე ასპექტი ვლადიმერ პუტინის მმართველობის პერიოდში

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ რუსეთი ურთულეს ვითარებაში აღმოჩნდა, როგორც პოლიტიკური, ისე სოციალურ-ეკონომიკური და რაც მთავარია, ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით. ერთ დროს ძლევამოსილი კომუნისტური იმპერია, რომელიც ლამის ნახევარ პლანეტას აკონტროლებდა ხუხულასავით დაიშალა. შემთხვევითი სულაც არ იყო, რომ რუსეთის პრეზიდენტმა ვლადიმერ პუტინმა სსრკ-ს დაშლას „XX მთავარი გეოპოლიტიკური კატასტროფა“ უწოდა. სამართლიანობა მოითხოვს ითქვას, საბჭოთა კავშირი რუსი ადამიანისათვის, მიუხედავად მისი მასშტაბისა, არასოდეს გამხდარა ნაციონალური სიამაყის წყარო. თვით საბჭოთა სიმბოლოების მიმართაც კი საშუალო რუს ინდივიდს არ ჰქონდა ისეთი მონივნება და პატივისცემა, როგორც წმინდა რუსული ეროვნული სიმბოლოებისადმი, თუმცა რეალურად ისიც რუსული იყო, მის სახელმწიფოს ეკუთვნოდა და ამ იდეოლოგიით ჰქონდა მას კონტროლზე აყვანილი მსოფლიოს უზარმაზარი სივრცე. აქედან გამომდინარე ვფიქრობთ, რუსეთმა XX ს-ის 90-იანი წლების მინურულს მაინც გადალახა ფსიქოლოგიური ბარიერი და საბოლოოდ დარწმუნდა, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლა ისტორიული კანონზომიერება იყო. დარწმუნდა იმაში, რომ კომუნიზმის მშენებლობა სრული უტოპიური იდეა იყო, დასავლეთთან დასაპირისპირებლად იგი აღარ გამოდგებოდა. ახალ რეალობაზე გეოპოლიტიკური გადაწყობა კი ადვილი არ იყო. რუსეთს ახალი იდეოლოგია სჭირდებოდა, რომელიც მას დაარწმუნებდა, რომ მარცხი ატლანტიკურ სამყაროსთან ლოგიკური, მაგრამ დროებითი მოვლენა იყო.

საბჭოთა კავშირის დაშლამ და ტექტონიკურმა ცვლილებებმა ევრაზიულ სივრცეში წარმოშვა გეოპოლიტიკური ვაკუუმი, რომლის მასშტაბები ამერიკელმა პოლიტიკოსმა და მოაზროვნემ ზბიგნევ ბჟეზინსკიმ გეოპოლიტიკაში „დიდი შავი ხვრელის“ შექმნას შეაღარა. მისი აზრით, ასეთი ვაკუუმის შევსების აუცილებლად შეეცდებოდა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, რომელიც 1990-ანი წლებიდან ეკონომი-

კური და პოლიტიკური აღმავლობის გზაზე იდგა და დღემდე განაგრძობს მასშტაბურ წინსვლას [8, 21].

მაო ძედუნის გარდაცვალების შემდეგ ჩინეთის ხელისუფლების სათავეში მოვიდა უდიდესი პოლიტიკოსი და ეკონომისტი დენ სიაოპინი, რომელმაც ძირეული რეფორმების გატარება დაიწყო ქვეყანაში, მოიწვია უცხოელი ეკონომისტები, რომელთაც ამ სფეროში საკმაოდ დიდი გამოცდილება ჰქონდათ, მალე შედეგებიც საგრძნობი გახდა და ლიბერალურმა ეკონომიკურმა რეფორმებმა ჩინეთი დიდ გზაზე გამოიყვანა.

ამგვარი რეფორმების გატარების თავი საბჭოთა კავშირის არსებობის ბოლო წლებში მოხერხებულ საბჭოთა ელიტას არ ჰქონდა. მათ საღი აზროვნების ნატამალიც კი არ გააჩნდათ. რაც შეეხება მიხეილ გორბაჩოვს, მას ჩვენი აზრით, ასევე არაფერი აქვს საერთო დენ სიაოპინთან, რადგან საბჭოთა კავშირის დემოკრატიზაცია იმთავითვე შეუძლებელი იყო, მითუმეტეს, რომ გორბაჩოვმა დენ სიაოპინისგან განსხვავებით საბჭოთა კავშირის კონსტიტუციიდან მე-6 მუხლი ამოიღო, რომლის თანახმადაც საბჭოთა კავშირის წარმართველი ძალა იყო კომუნისტური პარტია. ანუ დენ სიაოპინმა კომპარტიის დიქტატურა შეუთავსა ლიბერალურ ეკონომიკურ რეფორმებს, გორბაჩოვმა და საბჭოთა კავშირის პოლიტიკურმა ხელმძღვანელობამ ერთპარტიული სისტემა გააუქმა. შედეგიც მალე დადგა. საბჭოთა კავშირი დაიშალა. მისი დაშლა სავსებით კანონზომიერი მოვლენა გახლდათ. ჩვენ არ შევუდგებით იმის მტკიცებას, რა მოხდებოდა გორბაჩოვს რომ პარტიული დიქტატურა დაეტოვებინა, რადგან ალტერნატიული ისტორიის წარმოდგენა ჩვენს მიზანს არ შეადგენს, მაგრამ როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, გადაგვარებულ საბჭოთა ელიტას ამის არც სურვილი და არც თავი არ ჰქონდა და ეს ეხება საკუთრივ „პერესტროიკის“ ეპოქასაც [7, 227].

საჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, მისი მემკვიდრე რუსეთი დაადა ლიბერალური ეკონომიკური რეფორმების გზას, მაგრამ ელცინის რუსეთი სრულიად სხვა რეალობაში აღმოჩნდა და ამ რეფორმებმა სრული კრახი განიცადა. ესეც კანონზომიერ მოვლენად მიგვაჩნია, რადგან რუსეთი თავისი გეოპოლიტიკური და გეოცივილიზაციური კუთვნილებით ყოველთვის აქტიურ საგარეო პოლიტიკაზე იყო და არის ორიენტირებული და მას მხოლოდ ეკონომიკურ რეფორმებზე კონცენტრირება არ შეეძლო. რუსეთი ამკარად ხედავდა, რომ ნატოს აღმოსავლეთით გაფართოებას იგი სერიოზულ წინააღმდეგობას ვერ უწევდა, არადა ერთ-ერთი მძლავრი იმპულსი, რომელმაც რუსეთს შიდაპოლიტიკური კონსენსუსისაკენ უბიძგა, ნატოს აღმოსავლეთით გაფართოების საკითხი იყო. რუსეთში ეს აღიქვეს და დღესაც აღიქვა-

მენ, როგორც საფრთხეს ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის მხრიდან. ნატოელი პარტნიორები კი რუსეთის პოლიტიკურ ხელმძღვანელობას ყოველთვის არწმუნებდნენ, რომ დემოკრატიული გარემო რუსეთის ირგვლივ მას არათუ საფრთხეს არ შეუქმნიდა, პირიქით სასურველიც იქნებოდა მისი დასავლეთთან ინტეგრაციისა და განვითარების კუთხით. მაგრამ სჭირდებოდა ან ბუნებრივი იქნებოდა ამგვარი განვითარება რუსეთისათვის? ამ კითხვაზე დღემდე არ არსებობს ცალსახა პასუხი. ნატომ და რუსეთმა ერთმანეთს აღუთქვეს პოლიტიკური პასუხისმგებლობა მათ მომავალ ურთიერთობებზე. ეს პასუხისმგებლობა დაედო კიდევ საფუძვლად ნატო-რუსეთის საბჭოს შექმნას 1997 წლის 27 მაისს. ამ პერიოდში რუსეთს საკუთარ ტერიტორიაზეც შეექმნა პრობლემები, როცა ჩეჩნეთმა დამოუკიდებლობა გამოაცხადა, რასაც შემდეგ ორი ომი მოჰყვა. რუსეთის ფედერაციის საზღვრები, ცხადია, განსხვავდება საბჭოთა კავშირის საზღვრებისაგან. რუსეთი თავის გეოპოლიტიკურ დანაკარგებს მტკივნეულად განიცდის. იქ კარგად ესმით, რომ მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ რუსეთი ფაქტიურად ნახევარ პლანეტას აკონტროლებდა, მაგრამ დემოკრატიულ სამყაროსთან დამარცხების შემდეგ მისი გავლენის არეალი საგრძნობლად შეიზღუდა. ჩეჩნეთის ომმა კი ნათლად აჩვენა, რომ რყევები საკუთრივ რუსეთის ფედერაციაში რეალური იყო. ამას კი არც რუსეთის პოლიტიკური ელიტა და არც საზოგადოება არ დაუშვებდა და არც დაუშვა. უპირველეს ყოვლისა კი ქვეყანასჭირდებოდა იმის ანალიზი, თუ რამ გამოიწვია ესოდენ მასშტაბური მარცხი და აუცილებელი ხდებოდა ახალი გეოპოლიტიკური კონცეფცია, რომელიც ამ კითხვებს პასუხს გასცემდა. ვფიქრობთ, რუსი გეოპოლიტიკოსის ალექსანდრე დუგინის გეოპოლიტიკური ხედვა ამის ნათელი მაგალითია. ჩვენ შორს ვართ იმ აზრისაგან, რომ ვლადიმერ პუტინის ხელისუფლების სათავეში მოსვლის შემდეგ დუგინის ყველა ფორმულა ზუსტად იქნა გაზიარებული, მაგრამ ერთი რამ ცხადია: დუგინის ნაშრომების პარალელურად რუსეთში კარდინალურად იცვლება ვითარება.

დუგინის გეოპოლიტიკურ ანალიზს, ცხადია, იმპერიალისტური და ზოგჯერ ქსენოფობიური ელფერი დაჰკრავს, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში იგი იძლევა სიღრმისეულ მეცნიერულ ანალიზს რუსეთის ცივილიზაციური კუთვნილების შესახებ და ანალიზებს იმ ფაქტს, თუ რატომაა შეუძლებელი დასავლური ტიპის დემოკრატია რუსეთში. მაგალითად, თუ რატომ არ წარმოიშვა თავის დროზე რუსეთში ერი-სახელმწიფო დასავლეთის მსგავსად, უაღრესად დიდ ყურადღებას იმსახურებს [3, 36]. მასში წარმოდგენილი დებულებები, ჩვენი აზრით, სწორია.

რუსეთის ფედერაციის ახალი ლიდერის ვლადიმერ პუტინის ხელისუფლების სათავეში მოსვლის შემდეგ ვითარება კარდინალურად შეიცვალა. ქვეყნის ევროატლანტიკური, თალასოკრატიული კურსი ევრაზიულ თელულოკრატიულმა შეიცვალა. პუტინის ყველა ნაბიჯი ევრაზიული გეოპოლიტიკური სულით იყო ნაკარნახევი. ეს მიმართულება განვითარებულ და განმტკიცებულ იქნა მისი რეფორმებით, რომელიც არსებითად ცვლიდა გორბაჩოვის და ელცინის პერიოდიდან დაწყებულ საგარეოპოლიტიკურ, იდეოლოგიურ და გეოპოლიტიკურ კურსს. ვფიქრობთ პუტინის რეფორმებს დიდი გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა ჰქონდა. თანამედროვე რუსულ და ნაწილობრივ დასავლურ გეოპოლიტიკურ აზრში ძირითადად თანხმდებიან იმაზე, რომ პუტინის დროს მოხდა:

1. 90-იანი წლების კურსის, რომელიც რუსი პოლიტიკური ექსპერტების მიერ განიხილება, როგორც რუსეთის დესუვერენიზაციისა და გარედან ფაქტობრივი მმართველობის შემოღების, კრიტიკა და თანამედროვე რუსეთის სუვერენიტეტის, როგორც უმაღლესი ღირებულების თანამედროვე გამოხატულების დამკვიდრება.

2. რუსეთის შერყეული ტერიტორიული მთლიანობის განმტკიცება და დაცვა მთელი რიგი, მათ შორის, მკაცრი სამხედრო საშუალებებით ჩეჩნეთში და მთელ ჩრდილო კავკასიაში მისი პოზიციების გაძლიერება, 7 ფედერალურ ოლქში გაგება „სუვერენიტეტის“ ლიკვიდაცია საკანონმდებლო აქტებში, სეპარატიზმის აღკვეთის მიზნით, გადასვლა ფედერაციის სუბიექტების მეთაურების დანიშვნის სიტყმაზე, არჩევითობის ნაცვლად (ეს ზომა მიღებულ იქნა ბესლანში ტრაგიკული მოვლენების შემდეგ, როცა ტერორისტების ხელში მძევლები სკოლის ბავშვები აღმოჩნდნენ) აქვე ვიტყვით იმასაც, რომ ანტიტერორისტულ ოპერაციას აქ მრავალი ბავშვის სიცოცხლე ემსხვერპლა.

3. განდევნა შედარებით ოდიოზური ოლიგარქებისა საზღვარგარეთ, რომელთაც მთელი ძალაუფლება ეპყრათ ხელში 90-იან წლებში (ბ. ბერეზოვსკი, ვ. გუსინსკი, ლ. ნეფზლინი და ა. შ.) და დევნა ჩადენილი დანაშაულებისათვის მ. ხოდორკოვსკი, პ. ლებედევი და ა. შ. ნაციონალიზაცია შედარებით მსხვილი ნედლეულის მონოპოლისტების და იძულება დანარჩენი ოლიგარქების, რომელთაც უნდა ეცნოთ ახლადარჩეული კურსის ლეგიტიმურობა სახელმწიფოს მიერ დადგენილი წესებით რუსეთის სუვერენიტეტის განმტკიცებაზე.

4. ღია და დაუფარავი დიალოგის წარმოება აშშ-სა და დასავლეთთან აშშ-ს ჰეგემონიისა და ერთპოლარული მსოფლიოს ორმაგი სტანდარტების მიუღებლობა, მრავალპოლარულობისა და ყველა და-

ლასთან თანამშრომლობის სასარგებლოდ (ძირითადად, კონტინენტურ ევროპასთან), რომლებიც დაინტერესებულნი იქნებოდნენ ამერიკული ჰეგემონიის დაუშვებლობით. ეს ცხადია, რუსული ტრადიციული ფორმულა იყო, რომელიც ითვალისწინებდა ატლანტისტურ ბლოკში განხეთქილების შეტანას.

5. ინფორმაციული პოლიტიკის შეცვლა ძირითად ნაციონალურ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებზე, რომლებიც ადრე აშუქებდნენ თავიანთი ოლიგარქი მმართველების შეხედულებებს, ხოლო ამერიიდან თავიანთი საქმიანობა სახელმწიფოებრივი ინტერესებისათვის უნდა შეეხამებინათ.

6. რუსეთის ისტორიისადმი ნიჰილისტური დამოკიდებულებიდან შემობრუნება, რაც ითვალისწინებდა დასავლური ლიბერალურ-დემოკრატიული მიდგომების უკრიტიკოდ მიღების დაუშვებლობას და პატივისცემას რუსეთისათვის მნიშვნელოვანი მოვლენებისა და ფიგურების მიმართ (კერძოდ დაფუძნდა ეროვნული ერთიანობის დღე 4 ნოემბერს, ლიტველი და პოლონელი ოკუპანტებისაგან სახალხო ლაშქრის მიერ მოსკოვის განთავისუფლების პატივისცემად).

7. ინტეგრაციული პროცესების მხარდაჭერა პოსტსაბჭოთა სივრცეში და დსთ-ს ქვეყნებში რუსეთის მოქმედების გააქტიურება, ასევე ჩამოყალიბება თუ გამოცოცხლება ინტეგრაციული სტრუქტურებისა – ისეთი როგორიცაა „ევრაზიის ეკონომიკური თანამშრომლობა“, „ერთიანი ეკონომიკური სივრცე“ და ა. შ.

8. პარტიული ცხოვრების ნორმალიზაცია ოლიგარქიული სტრუქტურებისათვის პოლიტიკური ლობირების აკრძალვის ხარჯზე, რომლითაც ისინი თავიანთ კერძო და კორპორაციულ ინტერესებს იცავდნენ და ამაში იყენებდნენ საპარლამენტო პარტიებს.

9. კონსოლიდირებული სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის შემუშავება ენერგორესურსებით ვაჭრობის სფეროში, რომელმაც რუსეთი მძლავრ ენერგეტიკულ სახელმწიფოდ აქცია, რომელსაც საშუალება აქვს გავლენა მოახდინოს ეკონომიკურ პროცესებზე ევროპისა და აზიის მეზობელ რეგიონებზე. გაზისა და ნავთობის მოლსადენებზე დაფუძნებული სქემები, რომელიც დასავლეთისა და აღმოსავლეთისაკენ მიემართება ნათელ გამოხატულებად იქცა ახალი რუსეთის ენერგეტიკულ პოლიტიკაში. ამგვარი გეოპოლიტიკა კლასიკური გეოპოლიტიკის ძირითად, ძალოვან ხაზს იმეორებს ახალ დონეზე [4, 460].

ამ რეფორმებს, ცხადია, ჰყავდა მოწინააღმდეგეებიც. ესენი უმთავრესად იყვნენ გორბაჩოვისა და ელცინის ეპოქის პროდასავლური მოღვაწეები, რომელთაც ბევრი რუსი პოლიტიკური მკვლევარი თა-

ლასოკრატის (საზღვაო იმპერიის) გავლენის აგენტებად მოიხსენი-
ებს, რომელთაც გააჩნიათ მკვეთრად გამოხატული ლიბერალურ-დე-
მოკრტაიული მსოფლმხედველობა და გლობალური კაპიტალისტური
ტენდენციები. პუტინის კურსზე ამგვარ წინააღმდეგობას ავლენდნენ
მემარჯვენე ოპოზიციური პარტიები („იაბლოკო“, „პრავე დელო“).
ყველა ულტრალიბერალურ, პროამერიკულ პარტიებს და მოძრაობებს
რუსეთში აფინანსებდა, როგორც რუსი გეოპოლიტიკოსები ფიქრო-
ბენ, აშშ და დასავლური ფონდები. მიზანი პუტინის კურსიდან გადახ-
ვევა იყო. როგორც დუგინი ფიქრობს, ამ მიზანს ემსახურებოდა ფე-
რადი რევოლუციებიც, რომლებიც დასავლეთის მიერ ფინანსდებოდა.
ეს იყო ნარინჯისფერი რევოლუცია უკრაინაში, ვადრების რევოლუ-
ცია საქართველოში, ტიტების რევოლუცია ყირგიზეთში, არეულობე-
ბი მოლდოვაში და ა. შ.

პუტინი და მისი პოლიტიკა იქცა გეოპოლიტიკური, სოციალური
და მსოფლმხედველობრივი ტენდენციების გამოხატულებად, რომე-
ლიც მთლიანობაში ეხამებოდა სახმელეთო ცივილიზაციისა და რუსე-
თის გეოპოლიტიკური ისტორიის ძირითად პრინციპებსა და მიმართუ-
ლებებს. თუ გორბაჩოვისა და ელცინის სისტემა სრულ წინააღმდეგო-
ბაში მოდიოდა რუსული ძალის პოლუსთან, პუტინის პოლიტიკამ პი-
რიქით, აღადგინა ტრადიციული რუსული ისტორიის მსვლელობა და
დააბრუნა იგი ჩვეულებრივ კონტინენტურ, თელულოკრატიულ ორბი-
ტაში. ამიტომაც პუტინთან ერთპოლარული მსოფლიოს ფორმირების
პროცესს შეხვდა ძლიერი წინააღმდეგობა. რუსეთმა – ევრაზიამ ახალი პრე-
ტენზია განაცხადა მნიშვნელოვანი მსოფლიო ძალის პოლუსზე, რომე-
ლიც ევრო-ატლანტიზმს უპირისპირდებოდა.

ჩვენ შორს ვართ იმ აზრისაგან, რომ ამგვარი თეორია სრულად
შეესაბამება რუსი ხალხის ეროვნულ ინტერესებს, მაგრამ ერთი რამ
ცხადია, რუსეთი წარმოადგენს ბუნებრივ მოთამაშეს საერთაშორისო
ურთიერთობებში, მისი ადგილი იქაა სადაც ის არის, ხატოვნად რომ
ვთქვათ, რუსული თევზი შესაბამის ზღვებსა და მდინარეებში იპოვება
და მისი პოლიტიკის არაპროგნოზირებულობა საქმის არსში არასილ-
რმისეულ ხედვად მიგვაჩნია.

სწორედ ამ ფაქტორის გათვალისწინება იყო საჭირო რუსეთთან
ურთიერთობების დროს, რაც საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ვერ-
ცერთმა ხელისუფლებამ ვერ შეძლო საქართველოში.

დღეს ძნელია იმის თქმა, პუტინმა გაიაზრა თუ არა რუსი გეოპო-
ლიტიკოსის ალექსანდრე დუგინის კონცეფცია, თუ დუგინმა შექმნა
თავისი თეორიული პროექტი პუტინის პოლიტიკის გათვალისწინებით,

(თუმცა პუტინის ხელისუფლებაში მოსვლამდე მთელი რიგი ნაშრომები ჰქონდა დუგინს გამოქვეყნებული) ერთი რამ ცხადია, დუგინის დებულებების ოცდაათ პროცენტამდე პუტინმა სისრულეში მოიყვანა.

რუსეთის თანამედროვე გეოპოლიტიკის შეფასებისას გვერდს ვერ ავუვლით ისეთ მნიშვნელოვან მოვლენას, როგორცაა 2007 წლის 10 თებერვალს რუსეთის პრეზიდენტის ვლადიმერ პუტინის გამოსვლა მიუნხენის კონფერენციაზე. მან მკაცრად გააკრიტიკა ერთპოლარული მსოფლიოს ფორმირების მცდელობა და შეეხო მის ნეგატიურ მხარეებს. ასევე შეეხო გლობალური უსაფრთხოების საკითხებს. მიუნხენის კონფერენციაზე რუსეთის პრეზიდენტმა საერთაშორისო ურთიერთობებში, შეიძლება თამამად ითქვას, ახალი ფურცელი გადაშალა. ბევრი პოლიტიკური ექსპერტი მას ახალი „ცივი ომის“ დასაწყისადაც კი მიიჩნევს. ბევრიც ფიქრობდა, რომ ეს მხოლოდ „შიდა სამზარეულოს“ დასაშოშმინებლად წარმოთქმული სიტყვა იყო. ერთი რამ დღეს უკვე ცხადია: ამ სიტყვას პუტინმა საქმე მოაყოლა, რამაც ნათელი გახადა, რომ ეს მხოლოდ შიდა აუდიტორიისათვის განკუთვნილი „ორთქლის გამოშვება“ კი არ იყო, არამედ მსოფლიო ახალი გეოპოლიტიკური დაპირისპირების დასაწყისი [1, 67].

2008 წლის აგვისტოს რუსეთ-საქართველოს ომის დროს რუსეთის ფედერაციამ მოახდინა ე. წ. „სამხრეთ ოსეთის“ ოკუპაცია, ხოლო ამის შემდეგ ე. წ. „სამხრეთ ოსეთი“ და „აფხაზეთი“ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად აღიარა. ამით მან გაიმეორა ე. წ. „კოსოვოს პრეცედენტი“.

2014 წელს კი უკრაინაში მომხდარი სისხლიანი რევოლუციისა და პრორუსული პრეზიდენტის ვიქტორ იანუკოვიჩის დამხობის შემდეგ, მოახდინა ყირიმის ანექსია და სისხლიანი კონფლიქტი გააჩაღა აღმოსავლეთ უკრაინაში. ამის გამო დღეს რუსეთისათვის დასავლეთს და განსაკუთრებით აშშ-ს ეკონომიკური სანქციები აქვს დაწესებული. მიუხედავად ამისა, რუსეთი ევრაზიონისტული გეოპოლიტიკური კურსიდან გადახვევას ჯერჯერობით არ აპირებს.

ვფიქრობთ, ამგვარი კურსი რუსეთის ბუნებრივ განვითარებას შეესაბამება, ხელოვნური კი სწორედ გორბაჩოვისა და ელცინის მიმართულება იყო. ჩვენ გვესმის, რომ ამ მიმართულებამ სწორედ საქართველოს შეუქმნა ტერიტორიული მთლიანობის პრობლემები, მაგრამ იმდროინდელ არცერთ ქართულ პოლიტიკურ ელიტას არ აღმოაჩნდა პოლიტიკური სიბრძნე, რომელიც ურთულეს გეოპოლიტიკურ წინააღმდეგობებში საქართველოს სამშვიდობო გზაზე გაიყვანდა და ამ პრობლემებს აარიდებდა.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. ი. ტოროშელიძე, პუტინის საგარეო პოლიტიკა, თბილისი, 2008.
2. J. Bugajski, Cold Peace-Russia's New Imperialism, Praga, 2004.
3. ა. დუგინი, გეოპოლიტიკის საფუძვლები, თბილისი, 1998.
4. А. Дугин, Геополитика России, Москва, 2014.
5. А. Дугин, Четвёртый Путь, Москва, 2014.
6. Н. А. Нартов, Геополитика Москва, 1999.
7. ზ. კვეტენაძე, რუსეთის როლი და ადგილი გლობალურ გეოპოლიტიკაში, კრებულში: „ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები“, №2 (6), 2009.
8. ზ. აბაშიძე, დანგრეული კედლის ჩრდილში, თბილისი, 2012.

Zurab Kvetenadze

*Doctor of History, Professor of
Georgian Technical University*

Several Aspects of Russian Geopolitics During the Period of Vladimir Putin's Governance

Summary

After the end of the "Cold War" and the collapse of the Soviet Union,, because of its great geopolitical losses Russia turned out to be in the most difficult situation from political, economic, and psychological point of view.

Russia with its internal political base and foreign orientation chose Pro-Western course. Thus the formation of civil society had begun, but the liberal Western course suffered during the Yeltsin's presidency in the 90s of the 20th century.

We think this was a natural phenomenon, as the next president, Vladimir Putin, saw in Eurasian course the only way to strengthen the state. Putin's Eurasian geopolitical course has being continued till now. The most important was Russian President's speech. on February 10, 2007 at the Munich Conference as it included the great audience.